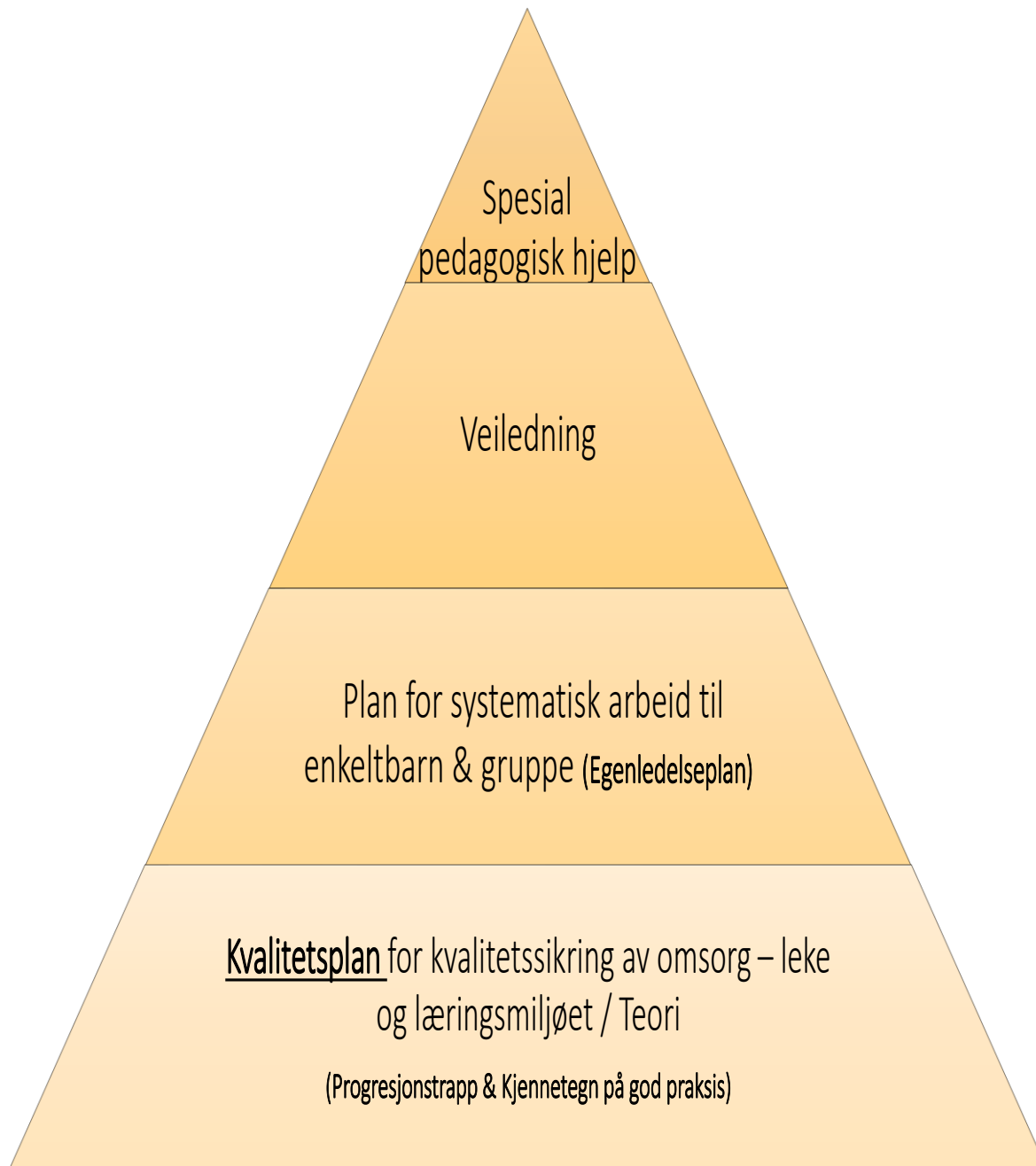

2024 - 2028

SOMMERLY BARNEHAGE

2024 - 2028

EGENLEDELSE

Lillestrøm kommune

Tiltak for barn:

- Uro
- Konsentrasjonsvansker
- Passivitet
- Sosial – emosjonelle vansker (sårbarheter)

For denne gruppen med barn er det krevende å sette inn spesialpedagogisk hjelp/undervisning.

Barnehagen skal derfor (før henvisning) sende dokumentasjon til PPA hva som er prøvd ut. For nettopp å gi PPA oversikt over hvilke tiltak som er prøvd ut mot barnet.

For en avdeling/ barnegruppe vil det være naturlig å ha 1-2 barn med egenledelseplan. Hvis flere barn vil det være mer hensiktsmessig å ta kontakt med PPA for å få veiledning på struktur inne på avdelingen/ hele gruppen.

HENVISNING til PPA

Før henvisning skal barnehagen kunne vise til gjennomføring av en kortsiktig progresjon/ tiltaksplan. Da med planlagte mål og effekt/ resultat av disse

Planen skal:

- Synliggjøre barnets styrker
- Synliggjøre ønsket utviklingsmål / ønsket effekt (**egenledelse**)
- Synliggjøre resultat av et 6-8 ukers systematisk opplegg rundt barnet
- Bruk av et forskningsbasert opplegg (Språkløyper)
- Foreldre samarbeid; foresatte skal være delaktige i planen

Barnehagen skal lage notater/ skisse for hva som er forslag til innhold i planen, men planen skal være **tom** når barnehagen setter seg ned sammen med foreldrene.

Der hvor det er naturlig skal barnas stemme være med (skolestartere)

Hva ønsker Lillestrøm kommune skal være målet med egenledelse plan:

Det er et ønske at alle barnehager skal strukturere og jobbe systematisk rundt barn som trenger særlig oppfølging.

For barnehagen vil dette gi informasjon og oversikt over hva som er barnets behov, og videre sikre at barnet får det det trenger av oppfølging av alle ansatte (sikre felles praksis). Det skal ikke være for høy terskel for å sette opp og bruke planen.

EGENLEDELSE

PPA vil utvikle en veileder for bruk av planen/ slutten av dette barnehageåret.

Barnehagen kan sende bestilling om kurs

Utelukke språk

En viktig del av barn og voksnes positive utvikling er evnen til å tilpasse seg nye utfordringer og krevende situasjoner. Egenledelse i lek har innvirkning på barnets helhetlige utvikling: sosialt, språklig, intellektuelt og emosjonelt, og kan utvikles gjennom barnets iboende ressurser i lek.

Begrepet egenledelse innebærer barnas evne til å regulere, utvikle og stimulere de funksjoner/ferdigheter som inngår i begrepet egenledelse. Disse funksjonene/ ferdighetene er: planlegging, organisering, arbeidshukommelse, igangsetting, fleksibilitet, selvregulering og selvmonitorering.

Utvikling av egenledelsen foregår hele livet og hjernen er egenledelsens viktigste overordnede styringsfunksjon. Ett verktøy for å lære, og utvikle denne evnen til egenledelse er gjennom bruk av egenledelsesfunksjonene i lek, særlig rollelek.

Egenledelse handler også om

- Lese og forstå signaler
- kontrollere følelsesmessige reaksjoner og sosial samhandling
- lære av konsekvenser og kunne tilpasse atferden etter konsekvensene
- refleksjon og opplevelse av personlig identitet

Egenledelseshjulet er inndelt i:

hvordan vi utnytter vår mentale kapasitet

- Planlegging
- Organisering
- Arbeidshukommelse

og hvordan vi er sammen med andre (sosiale)

- Igangsetting
- Fleksibilitet
- Selvregulering
- Selv-monitorering

EGENLEDELSESHJULET

EGENLEDELSE

Egenledelseferdigheter utvikles med «høy hastighet» fra barnet er 0 -7 år. Ferdighetene er nødvendig, særlig ved oppstarten av å lære seg en ny ferdighet. (For yngre barn er dette mange situasjoner i løpet av en dag) Innlæring av nye ferdigheter/ læring krever enormt mye energi/ hjernekraft av barnet, da det er i disse nye situasjonene barnet bruker/ trener ekstra på å ta i bruk egenledelseferdighetene sine. Struktur og forutsigbarhet i hverdagen som «rammer» rundt barnet er derfor veldig viktig. Dette vil hjelpe barnet med å bruke mindre energi / hjernekraft på tillærte situasjoner (barnet kan bruke «autopiloten»)

Hva kan være tilrettelegging av *utviklingsstøttene* tiltak for egenledelse? Både for *barn generelt* og for *barn med mer spesifikke vansker*, som atferd, språk, konsentrasjon eller oppmerksomhet.

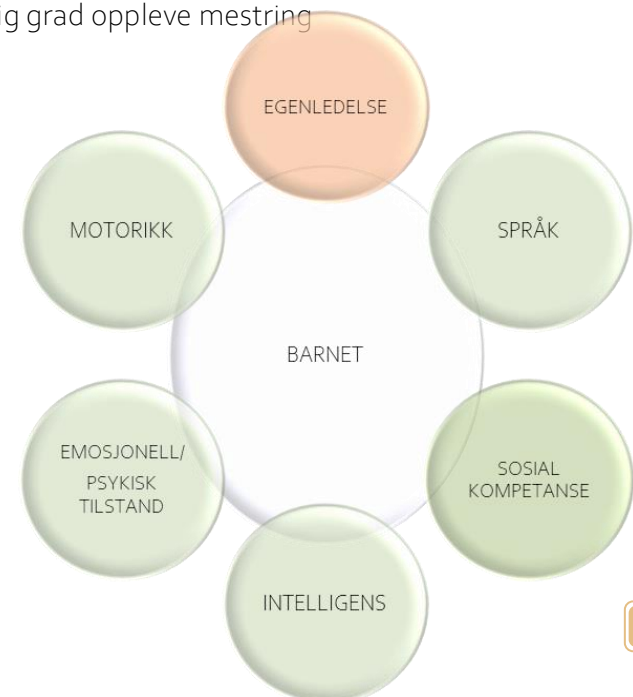
- Leken er inngangsporten til barns verden, og det er nettopp gjennom et bevisst søkelys på lek, at utviklingen av egenledelsesfunksjonene kan optimaliseres
- Det finnes ulike former for lek, men i boken egenledelse i lek & læring rettes oppmerksomheten mot **Rolleleken**
- Boken viser til flere praktiske tiltak, og setter egenledelsesfunksjoner inn i EN TEORETISK og NEVROBIOLOGISK SAMMENHENG
- Det kommer frem hvordan ansatte kan støtte barnet i å styrke og utvikle best mulig egenledelse
- Det vises til en systematisk støtte, for å fremme og stimulere barns utvikling
- Formålet med Egenledelse er å optimalisere barns iboende ressurser, slik at de kan i størst mulig grad oppleve mestring

Egenledelse består av 7 mer eller mindre adskilte delfunksjoner; Planlegging, organisering, arbeidshukommelse, igangsetting, fleksibilitet, selvregulering og selvmonitorering.

Egenledelse er ferdigheter alle barn har behov for i møte med omgivelsenes krav og forventninger. I tillegg har egenledelse betydning for – og innvirkning på språk, sosial kompetanse, intellektuelle ferdigheters og emosjonell utvikling (Blair og Razza 2007 m.fl)

Barnehagen gir både muligheter og utfordringer, avhengig av de ansattes kompetanse og pedagogisk tilnærming

Grønn er andre funksjoner som arbeider samtidig og parallelt med egenledelsesfunksjonene, men som ikke ansees å være en del av egenledelsesfunksjonene.

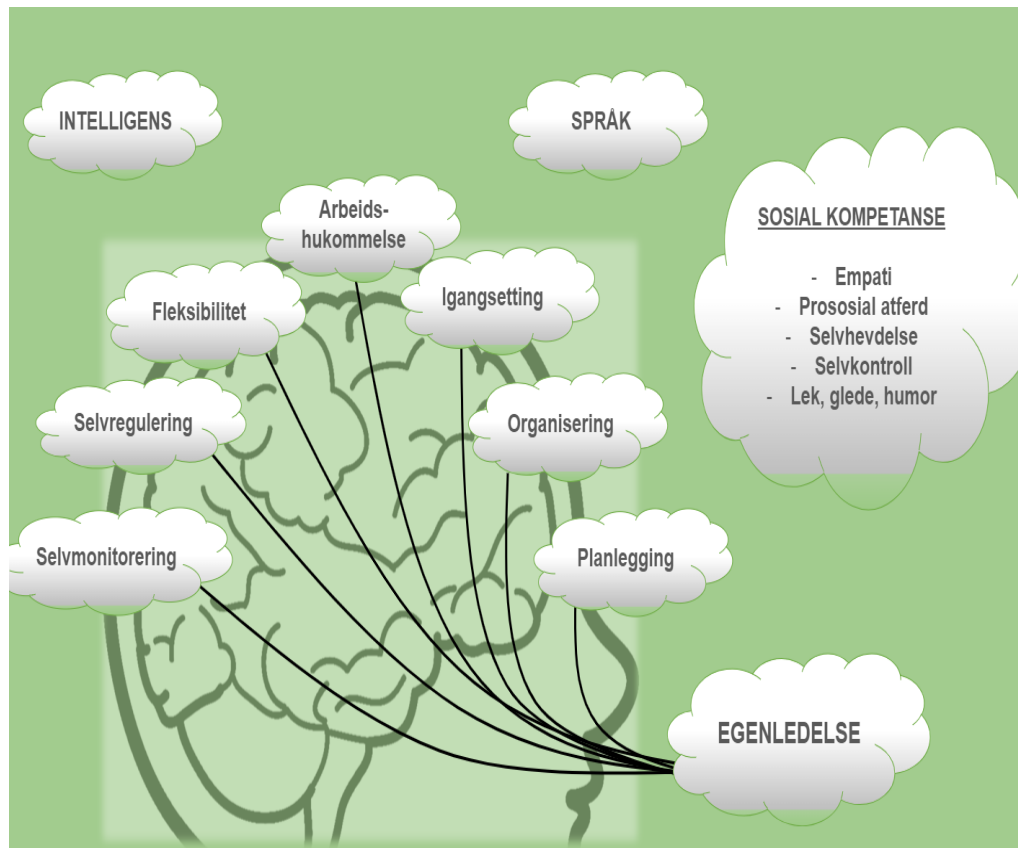
EGENLEDELSE SOM VERKTØY OG METODE FOR BARN MED URO, KONSENTRASJONSVANSKER, UTAGERING OG PASSIVITET

EGENLEDELSE VIL:

- Innføring i egenledelse begrepet, både fra et pedagogisk, psykologisk og barnenevrologis ståsted
- Konkrete eks på tiltak for styrking av egenledelse
- Kartlegge egenledelse, særlig for barn med uro, konsentrasjonsvansker / passive / utagerende
- Legge til rette for spesifikke egenledelsestiltak
- Beskrivelse av de vanligste egenledelsesvanskene
- Vise hvordan man kan forstå barns atferd med utgangspunkt i egenledelsesfunksjoner som ikke fungerer som hos jevnaldrende
- Hvordan planlegge og gjennomføre stimulerings – og styrkingstiltak i et egenledelsesperspektiv

- Et systematisk tiltak – før PPA kobles på

EGENLEDELSE

Den menneskelige utviklings – og tilpasningsprosessen krever et bredt spekter av avanserte mentale verktøy som styrkes og utvikles gjennom oppveksten. En sentral del av dette verktøyet kaller vi for egenledelsesfunksjoner eller egenledelse

Egenledelsesfunksjonene kommer til uttrykk gjennom vår evne til koordinert og målrettet bruk av oppmerksomhet, konsentrasjon, planlegging, atferds – og følelsesmessig selvregulering, arbeidshukommelse, initiativ og fleksibilitet.

Egenledelsesfunksjonene er en liten del av alle de ferdigheter, funksjoner og evner som mennesker har. Egenledelse er hjernens viktigste overordnende styringsfunksjon «hjernens sjef». Mennesker har de samme egenledelsesfunksjoner, mer de vil være utviklet på ulike nivåer.

Egenledelse brukes som et samlebegrep på overordnede funksjoner i hjernen som setter i gang, styrer og regulerer atferden vår

Barn må få muligheten til å møte utfordringer, utvikle

kunnskaper og ferdigheter, samt oppleve støtte for å handle omsorgsfullt og gjøre etisk begrunnede valg. Kunnskap og kompetanseutvikling er viktig for at barn til enhver tid skal få et godt kvalitativt tilbud. I dette ligger det at barnehagen systematiserer sine egne erfaringer, henter frem og omsetter kunnskap i praksis. Videre må det reflekteres over teori, og legges ved en faglig begrunnelse for en aktivitet.

OM BARNES UTVIKLING

Vygotskys teori om barns promaksimale utviklingssone; som er spenningsfeltet mellom det barnet klarer seg, og det barnet klarer med litt hjelp, sammen med en voksen eller et eldre barn («Støttende stilas»)

I småbarnsalderen bygger gode læringsprosesser på lek, og gode læringsprosesser styrker ofte barns forutsetninger for lek. Kunnskap og sammenheng mellom lek og læring, og barns egenledelsesfunksjoner er nøkkelkompetanse som skal bistå barn i deres læringsprosesser.

Kunnskap om hva som fremmer eller hemmer barns utvikling er avgjørende når man skal legge til rette for barns medvirkning og være med på å bidra til å benytte barns iboende styrke og ressurser fullt ut.

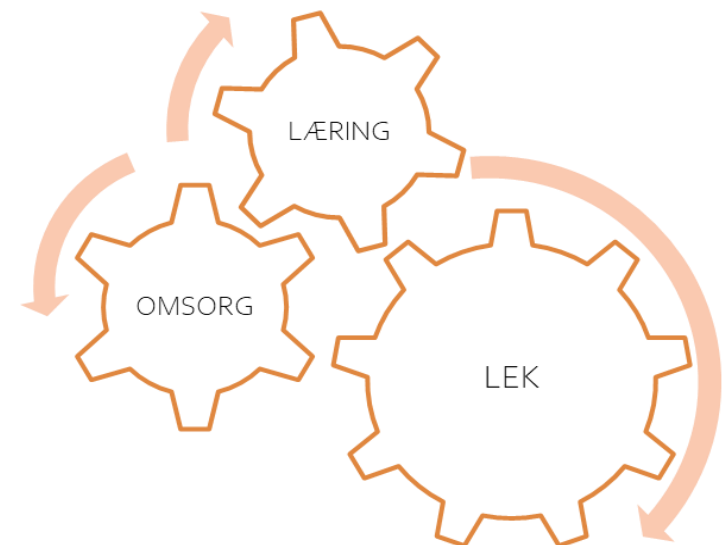
MEDVIRKNING

En forutsetning for å lykkes med arbeidet om å tilrettelegge for barns medvirkning, er at ansatte arbeider aktivt med barns egenledelsesfunksjoner. Barn med gode egenledelsesfunksjoner vil i større grad kunne medvirke aktivt i eget liv og på ulike arenaer i samfunnet

Forskning viser at egenledelsesevne er viktigere enn intelligens og sosioøkonomisk bakgrunn for mestring av skolen, og gode ferdigheter ses også i sammenheng med tidligere ferdigheter innen lesing, skriving og matematikk.

Egenledelse kommer også til uttrykk gjennom hvordan barnet regulerer følelser og atferd, spesielt når utfordringen tar lengre tid å løse eller er mer komplisert og krevende enn opprinnelig antatt. Evnen til følelsesmessig og atferdsmessig regulering blir gjerne ekstra synlig i samspill med andre

Stortingsmelding 41; helhetlig læringssyn

Egenledelse er et samlebegrep på de prosesser som analyserer, setter i gang, styrer og regulerer atferden vår i en gitt situasjon.

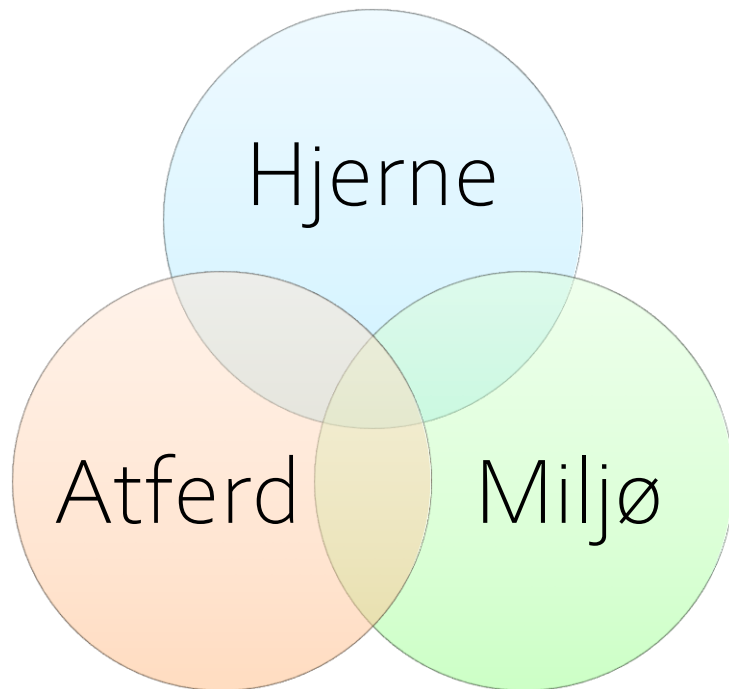
Barnets egenledelse kommer til uttrykk gjennom barnets atferd, ved måten det verbaliserer, resonnerer, planlegger og strukturerer sin egen atferd, og deretter gjennomfører løsning på en utfordring i hverdagen.

EGENLEDELSE

barn og voksne. Egenledelse er ikke en enkelt funksjon, men heller et sett av ulike funksjoner og prosesser, og samspillet mellom disse. Det er derfor man kaller egenledelse for et samlebegrep.

Når vi jobber med å styrke barnets egenledelse, jobber vi både med barnets egne ferdigheter, og de fysiske og miljømessige rammene som finnes rundt barnet. På et hjerneorganisk nivå er egenledelsesfunksjonene i stor grad knyttet til overordnede mentale prosesser som hovedsakelig er lokalisert i den fremre delen av hjernen, i det som kalles pannelappen

Barnets utvikling som komplekse og gjensidige samspill i en hjerne – atferd – miljø - perspektiv

Barnet i førskolealderen «*Windows of opportunity*»; hvordan utnytte læringspotensialet til barn? Når hjernens mottakelighet og kapasitet er på sitt hurtigste

Bevisstgjøring av egenledelsesatferd – den voksnes rolle –

Arbeidet med egenledelse krever et bevisst fokus fra den voksnes side. Mye av dette arbeidet går ut på å være oppmerksom på når barnet bruker ferdighetene sine, og i hvilke situasjoner de får mulighet til å utvikle disse.

Viktig at voksne erkjenner at dagligdagse hverdagsaktiviteter stiller store krav til egenledelse. Den voksne må være nysgjerrig og prøve å forstå hvilke ferdigheter barnet bruker – og hvilke de trenger voksenstøtte til.

Den voksnes tilretteleggende rolle i en enkel situasjon er avgjørende for om barnet får brukt og styrket hele sitt egenledelsesrepertoar.

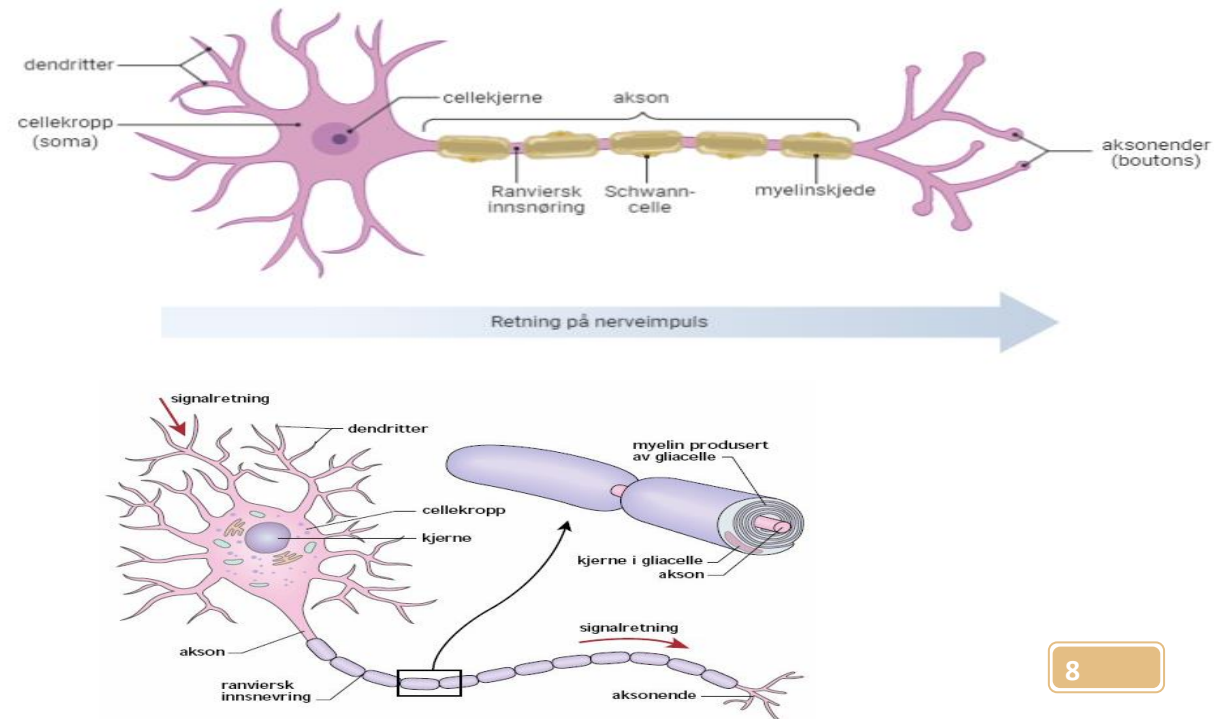
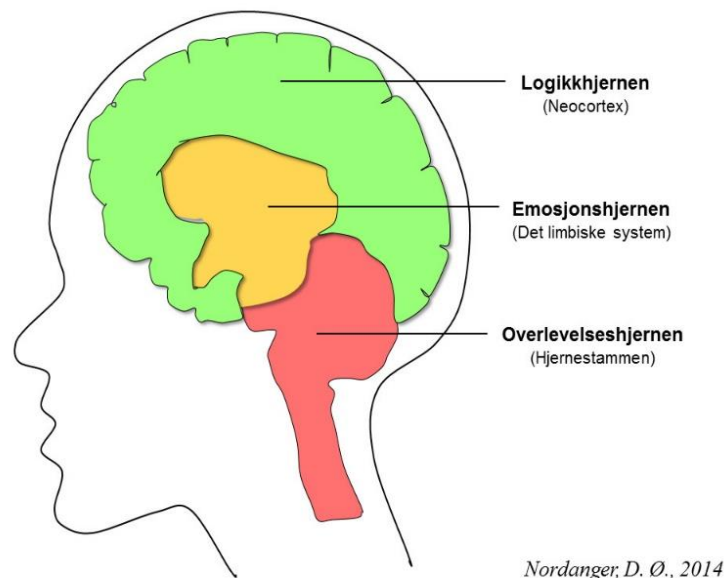
Hjerne – atferd og miljø

«Nevral plastisitet» beskrives som erfaringsstyrt anatomisk endring i hjernen., altså at hjernen forandrer seg fysisk på bakgrunn av hvilke erfaringer man gjør. Evnen til plastisitet kan i stor grad være genetisk bestemt. Høy grad av plastisitet gir stort potensiale for utvikling og tilpasning, siden det betyr at hjernen kan fornyes, styrkes og effektiviseres basert på gode læringserfaringer

Plastisitet medfører også høy grad av sårbarhet overfor negative miljøfaktorer (traumer, understimulering, eller skader. All hjerneutvikling og – endring foregår i et konstant og dynamisk samspill med omgivelsene.

Kunnskap om nevralt plastisitet gjør at betydningen av et trygt og utviklingsfremmende oppvekstmiljø for barn blir enda viktigere for senere fungering. Helt konkret innebærer dette at hva man gjør – og eventuelt ikke gjør – i samspill med barn, har en direkte effekt på barnets hjerne og mulighet for utvikling, Denne kunnskapen tydeliggjør det store ansvaret man har som voksen i samhandling med barn.

- Barn som sjelden leker eller opplever kroppskontakt utvikler hjerner som er 20- 30% mindre enn sine jevnaldrende

EGENLEDELSE

Egenledelse

Egenledelsehjulet består av syv mer eller mindre adskilte delfunksjoner:

1. Planlegging
2. Organisering
3. Arbeidshukommelse
4. Igangsetting
5. Fleksibilitet
6. Selvregulering
7. Selvmonitorering

Egenledelsehjulet illustrere funksjonene som deler av en integrert helhet. Barnets egenledelsesatferd vil være et produkt av enkeltdelene og samspillet mellom disse.

EGENLEDELSE

1. PLANLEGGING

Innebærer å sette seg mål og kunne lage en effektiv strategi eller tilnærming for å nå målet. Planleggingsferdigheter involverer en vurdering av vanskelighetsgrad, startpunkt for å starte problemløsningen og disponering av tilgjengelig tid og ressurser.

Problemløsende og strategisk tenkning er sentralt ved all planlegging.

Planlegging handler i stor grad om den forberedende prosessen før selve problemløsningen starter opp. Et barn med en godt utviklet planleggingsfunksjon vil være handlingsmessig i forkant av situasjonen, raskt se potensielle utfordringer og forstår hvilke handlinger som er fornuftige i situasjonene.

Evnen til å planlegge: På Lillebror kan dette handle om at et barn ønsker å få tak i en leke på øverste hyll. Det må da planlegges hvordan det skal komme seg til hylla, hva det trenger for å få tak i leken, osv. Det samme gjelder et barn som skal kle på seg. Hvor kaldt/ varmt er det i dag? Hva trenger jeg av klær, hvilken rekkefølge skal jeg ta dem på? På Sokrates kan f.eks. barna ta del i planlegging av en aktivitet, eller tur. Hva må vi ha med på tur? Hvor går vi, hvordan kommer vi oss dit?

Generell tilrettelegging

- Legge til rette for at barnet er aktivt selv
- Støtte opp om barnets målrettede atferd "stillasbygging"
- Bevisst nedtrapping av "stillaset"
- Gi barnet problemløsende oppgaver
- Trekke barnet med i planleggingen og gjennomføringen av det som skjer rundt barnet

Spesifikk trening

- Øve på å planlegge, gjennomføre og evaluere oppgaver og aktiviteter
- Den voksne sier eller demonstrerer ulike måter å gjennomføre utfordringer på
- Trene på ulike leker som fremmer problemløsning
- Rollelek

EGENLEDELSE

2. ORGANISERING

Organiseringsfunksjonen referer til ferdigheter som går på å skape orden og struktur, både på indre kunnskap og informasjon og på det som foregår i den ytre verden. Denne komponenten involverer også ferdigheten til å forstå, kategorisere og strukturere muntlig (og etter hvert skriftlig)

*Eks; Brannstasjonlek, handler om å kjøre brannbil, klargjøre utstyret, spyle med slangen, altså **deloppgaver**; og alle delene er en del av en helhet; slukke branner. Barnet må være i stand til å utføre alle deloppgavene, men samtidig holde fokus på det som er **hovedoppgaven**; slukke branner.*

Under organiseringsfunksjonen vil vi se at barn har ulike behov for mer eller mindre «ytre orden» for å fungere godt. Orden versus Kaos.

Barn som har vansker med organiseringsfunksjonen, vil i tillegg til å fremstå som uorganiserte også ofte være:

- Urolige
- Ubesluttssomme
- Uoppmerksomme
- Utrygge

De har behov for å ha det de trenger tilgjengelig; eks; disse barna finner sjeldent utstyr til rolleleken sin, de kan lett misforstå hvordan lekens regler og roller blir utformet sammen med andre barn, og hvilke oppgaver de selv skal ha i leken. Barn med organiseringsvansker kan også ha problemer med å forstå hva andre barns lek handler om, og hvordan de selv kan passe inn der.

Organisering av eiendeler er ofte et konkret uttrykk for barnets evne til oppgaveorganisering, og kan noen ganger være et tegn på at barnet har mer generelle vansker med å organisere og strukturere egen atferd.

Generell tilrettelegging

- Skape struktur og oversikt i hverdagen
- Ha klare grenser/fast holdning
- Gi hjelp til å holde konsentrasjon/oppmerksomhet (bl.a. miljøtilrettelegging)

Spesifikk trening

- Trene på matching og sortering på ulike måter, bl.a. finne likheter og ulikheter
- Trene på rekkefølge i handlinger

3. ARBEIDSHUKOMMELSE

Arbeidshukommelse handler om evnen til å tenke og huske samtidig. Det er naturlig å sammenligne arbeidshukommelse med arbeidsminne (RAM) i en datamaskin. Vi bruker arbeidshukommelse når vi får et spørsmål, og parallelt med at vi har spørsmålet i vårt interne skjermbilde/ arbeidsminne, også leter opp aktuelle hukommelsesfiler på den mentale harddisken for å kunne besvare det. Tilstrekkelig arbeidshukommelse er helt nødvendig når barnet skal oppfatte, forstå og bearbeide beskjeder.

Eks; under frokosten ber man barnet om å gå å hente melk. Dette innebærer at barnet skal gjennomføre flere handlinger, samtidig som det må huske helheten (hente melk). Eks; gå til kjøleskapet, lukke opp døra, ta ut melken, lukke igjen kjøleskap døra, gå tilbake til bordet. Barn med svikt i arbeidshukommelsen, vil ikke skille fra hverandre alle deloppgavene i beskjed, ei koordinere og gjennomføre det som forventes av oppgaven. Arbeidshukommelsen gir tilværelsen sammenheng og mening.

.... tilstrekkelig arbeidshukommelse er nødvendig for å holde oppmerksomheten og opprettholde aktiviteter over tid.

Generell tilrettelegging

- Bruke tydelig tale/korte beskjeder
- Ha rutiner og god struktur som holdepunkter
- Gi hjelp til å holde oppmerksomhet/ konsentrasjon i form av bilder/symboler og tilrettelegging av miljø

Spesifikk trening

- Øve på å huske f.eks. beskjeder ved hyppig repetisjon med korte pauser
- Trene på kjedede handlinger
- Trene på ulike leker/spill som fremmer hukommelse
- Lære å bruke hjelpemidler som sanger/rim/regler, bilder/symboler
- Lære memoreringsteknikker

4. IGANGSETTING

Vises gjennom evnen til å ta initiativ og å komme i gang med aktiviteter det har bestemt seg for å gjennomføre.

- Lyst til
- Motivert for

Barnet er ikke nødvendigvis umotivert eller uinteressert for å gjøre den spesielle oppgaven det står overfor, men har mer et startproblem. Barnet kan da bli en «vandrer», og kommer ikke inn i lek med andre barn. Barn som har problemer på dette området oppleves gjerne som inaktive og initiativløse. Det er viktig å se hva som ligger bak dette, og skille igangsettingsvansker med for eks manglende motivasjon eller andre problemer i livet.

Generell tilrettelegging

- Støtte opp om barnets initiativ ("drive")
- Gi tydelig og ev. gjentatt "starthjelp"

Spesifikk trening

- Øve på å ta initiativ i lek og oppgaver i små lekegrupper
- Trene på å bruke "igangsettere" selv
- Multifunksjonshemmede: –Øke initiativ bl.a. gjennom over fortolkning og å skape forventning (f.eks. ved bruk av musikk og sang)

5. FLEKSIBILITET

Kognitiv fleksibilitet vises gjennom barnets evne til å skifte oppmerksomhet, tenkemåte eller perspektiv i en oppgave eller aktivitet. Dette er en viktig ferdighet både i lek, oppgaveløsning og sosialt samspill. Barn som mestrer dette, har evnen til å finne nye løsninger på utfordringer og løse konflikter. Barn som har vansker med kognitiv fleksibilitet, blir ofte sittende fast i egne rutiner og handlingsmønstre. De evner i liten grad å se nye løsninger og alternativer når de støter på problemer i hverdagen. Barna gir ofte opp. Reagerer med sinne og eller frustrasjon, eller blir ved med å fortsette å forsøke å bruke tidligere fremgangsmåter, til tross for at de erfarer at disse ikke fungerer.

Overganger mellom forskjellige aktiviteter er ofte et problem, og noen av disse barna trenger lang forberedelsestid til nye ting som skal skje. Barn med fleksibilitetsvansker vil ofte oppfattes som rigide eller stå i barnehagen.

Kognitiv fleksibilitet handler om å kunne dele oppmerksomheten eller skifte raskt mellom ulike aktiviteter.

Generell tilrettelegging

- Gi barnet oversikt over hverdagen gjennom å ha god struktur, men gjennomføre bevisste endringer av strukturen gradvis
- Forberede barnet på endringer/overganger

Spesifikk trening

- Øve bruk av avtalte signaler før overganger
- Benytte "dagtavle" og gjennomføre bevisste endringer
- Øve sosiale regler gjennom leker som fremmer sosialt samspill

6. SELVREGULERING

Hvem er disse barna i barnehagen? Statped vil gå nærmere inn på symptomer i barnehagen.

Lite som skiller vanlig /uvanlig oppførsel eller atferd i barnehagealder.

Reguleringsvansker vil komme tydeligere frem jo større kravene til selvregulering blir. Kravene følger alderen

Barns evne til å regulere og kontrollere egne handlinger, språk, tanker og følelser utgjør kjernen i selvregulering. Selvregulering handler om barns evne til å kunne motstå og hemme impulser, samt stoppe egne handlinger på det rette tidspunktet. I tillegg inngår evnen til å opprettholde en handling over tid, og å stoppe når situasjonen krever dette.

Den første formen for regulering ser man gjerne gjennom regulering av motorikken. Små barn klarer å bruke egne motoriske ferdigheter for å oppnå et mål, som f.eks. å gripe etter ting. Senere i utviklingen blir det viktigere å inneha en adekvat atferds – og følelsesmessig selvregulering for at god, systematisk og organisert problemløsning skal finne sted. Eks; å kunne sitte i ro, lytte og respondere adekvat i en samlingsstund, eller mestre de sosiale spillereglene i rolleleken.

Det blir viktig å kunne skille barnets symptomer på vansker med selvregulering fra andre årsaksforhold, f.eks nedstemthet, mobbing, eller symptomer på overgrepssproblematikk. Det er vanskelig å se denne forskjellen, men den årsaksforklaringen man legger til grunn for et barns vansker, vil ha stor betydning for tiltakene man utformer og prøver ut.

Generell tilrettelegging

- Gi støtte til positiv atferd, ikke negativ
- Ha klare grenser og en fast holdning
- Være god modell
- Legge til rette for mange gjentakelser av situasjoner barnet mestrer
- Bruke forsterkere (ytte belønning) hvis det er hensiktsmessig –fjernes når det er mulig
- Bruke avtalte påminningssignaler

Spesifikk trening

- Øve sosial samhandling i liten gruppe
- Trene impulshegning gjennom ulike leker
- Lære barnet teknikker med ”stimuluskontroll”

EGENLEDELSE

7. SELVMONITORERING

Handler om å ha fugleperspektiv på seg selv og se hvordan ens egen handling påvirker andre og vice versa. Det krever at man ser sammenhengen «jeg gjorde – han gjorde – jeg gjorde – han gjorde».

Dette er uten tvil en svært komplisert ferdighet, og den er helt avgjørende for utviklingen av evnen til innlevelse i andres følelser eller empati.

Barn som klarer å tenke og se sammenheng mellom jeg gjorde – han gjorde – jeg gjorde, er godt på vei i utviklingen av egenledelsesfunksjonen selvmonitorering.

Generell tilrettelegging

- Trekke barnet maksimalt med ift å beskrive, forstå og evaluere egen atferd
- Lede oppmerksomheten over på andres signaler og effekten egen atferd har på andre

Spesifikk trening

- Observasjons - og hermetrening
- Trene på å kunne se noe fra en annens synspunkt
- Øve selvinnsikt gjennom rollelek / dukketeater

Rollelek viser seg å være et viktig virkemiddel i arbeidet med egenledelse. Lek er barnets mest naturlige samspillsform, og gir det nettopp erfaringer i forhold til alle egenledelsesfunksjonene. Dette gjelder i forhold til ferdigheter de trenger for å komme inn i lek, og for å opprettholde og drive leken videre. Mange barn lærer av å observere andre i lek, noe det er viktig at de får tid og rom til å gjøre. De fleste barn deltar med liv og lyst i lek, og god lek kjennetegnes ofte av barn som lar seg rive med og ha det morsomt alene eller sammen med andre. Lek er en kilde til humor og glede, og gjennom ulike former for lek får barna mulighet til å uttrykke seg og kjenne at egen opplevelsesverden gjelder. Utvikling av egenledelsesferdigheter skjer i relasjoner hvor målet er likeverdighet mellom deltagerne, slik tilfellet er i lek. Der hvor vi voksne må gå inn og støtte leken, er det viktig å ha en bevissthet rundt dette. Vi skal gå inn i leken på barnas premisser, opptre som medspillere, og bistå slik at barna kan lære og mestre de ulike lekeferdighetene. Arbeidet på hver avdeling må imidlertid tilpasses barnas alder og modning, men hovedfokus vil til enhver tid være å sette barna i stand til å delta i god og variert rollelek.

Fase 1: Du tror barnet har behov for spesialpedagogiske hjelp:

Barn med reguleringsvansker utfordrer oss ofte personlig. Dette kan handle om å ikke mestre/ikke forstå hvorfor tiltak, som erfaringsmessig har hatt effekt, ikke virker på dette barnet.

- Er dette normal atferd ut ifra alder eller skyldes det reguleringsvansker?
- Refleksjoner rundt utfordrende atferd: Hvilke reaksjoner vekker barnets hos personalet og hvordan håndtere dette?
- Hvordan er regulering når barnet blir frustrert? Når sint/lei seg?
- Overgangssituasjoner?
- Hvordan fungerer barnet sosialt?
- Venner?
- Er atferden et hinder for samhandling og kommunikasjon med andre barn?
- Læringsstrategier?
- Er atferden et hinder for læring?
- Når er situasjonen bra?
- Hvilke faktorer må være til stede for at barnet får vist hva det kan, sosialt og faglig?

God relasjon til barnet er viktig. Den voksne har ansvar for at relasjonen blir god. Vær større, sterkere og klokere enn barnet. Autoritative voksne som setter grenser samtidig som de viser varme.

- Trygghetssirkelen: Se hva som ligger bak atferden til barnet.
- Drøft barnet på avdelingsmøtet
- Drøft med foreldrene; ser de samme utfordring hjemme?
- Bli enige om å følge opp denne atferden, og evaluere etter kort tid.
- Videre kartlegging, observasjoner og oppsummering med foreldre.
- Fortsatt utfordringer? Hvilke tiltak skal settes inn?
- Pedagogisk plan hvor valgte tiltak beskrives

Anbefalte tiltak innen reguleringsvansker:

- Velg ut noen få tiltak om gangen som det jobbes med i en periode. Kan ikke jobbe med alle tiltakene samtidig.
 - Jevnlig drøfting/evaluering av valgte tiltak på avdelingsmøter. Hva fungerer/fungerer ikke, og hvorfor?
 - Fast dagsrytme, forutsigbarhet og rutiner.
 - Samkjørte voksne.
-
- Felles miljøregler som er kjent for personalet på avdelingen.
 - Dagsplan med visualisering av aktiviteter. Hva skal skje, når, med hvem, hvor osv.
 - God forberedelse ved overganger.
 - Tydelige beskjeder; en beskjed om gangen. «Gjør-beskjeder» og «nå vil jeg at du skal ...»
 - Følg opp beskjeder. Sikre at barnet har forstått beskjeden og kommer i gang.
 - Avklar hvem som til enhver tid har ansvar for å følge opp det aktuelle barnet.
 - Lag plan for situasjoner som er utfordrende for barnet. Det skal være like konsekvenser for den aktuelle atferden, uavhengig av hvem barnet møter.

Mindre sårbart og større effekt.

Eks. på plan for utfordrende situasjon Problemstilling: Barnet tar dukken med ut, og blir frustrert når den blir skitten. Personalet ønsker å ha dukken inne for å unngå dette. Det utarbeides en handlingsliste basert på positiv erfaring. Når barnet har tatt med dukken ut: Hent barnet og dukken Følg barnet inn i garderoben Barnet kan gi klem og si ha det til dukken Sett dukken på plassen i garderoben Følg barnet ut igjen Ringvirkninger: Alle vet hvordan situasjonen håndteres, personalet føler seg bedre rustet til å gå inn i grensesettingen, de opplever mestring og kan lettere gå inn i andre grensesettinger.

Videre:

Evaluere tiltak, arbeidsmetode og videre behov: Dersom dette er barn med reguleringsvansker, vil omfanget av vansken reduseres gjennom gode tiltak, men utfordringene vil fortsatt være til stede og det vil være behov for videre oppfølging. Det er viktig at personalet kontinuerlig vurderer hvilke behov de har for støtte. PPT kan bidra med veiledning, eller utarbeide sakkyndig vurdering. Det handler om å bygge støttende stilas, bevisstgjøring av barnets vansker, endring av holdninger. Viktig for å unngå frustrasjon hos barn og personal.

Her- og – nå veiledning. Vær til stede og støtt barnet i lek/ samspill med andre og ved konfliktløsning. Lære barnet gode strategier.

EGENLEDELSE

- Vær i forkant, «les» barnet og avverg uheldige situasjoner.
- Gi umiddelbar positiv oppmerksomhet på atferd en ønsker mer av, og ignorer negativ atferd av mindre betydning. Ikke ignorer barnet, men atferden!
- Sosiale historier: Beskriv den positive atferden som forventes av barnet
- Dele barna inn i mindre grupper gjennom dagen.
- Spille spill, lese bok, samtale rundt tema, gode rollemodeller.
- Øve på turtaking, samarbeid, sinnemestring, positiv selvhevdelse, selvkontroll, utvikling av vennskap.
- Fysisk tilrettelegging; plassering ved måltid, samlingsstund og i garderobe. Se også på møblering på avdelingen, hva oppfordrer den til? Lekesoner? Åpne rom?
- La barnet få utløp for sin uro på en positiv måte. Gi små praktiske oppgaver som barnet liker.
- Bygg på barnets interesser. La barnet få vise seg frem på en positiv måte og oppleve mestring.
- Snakk positivt om og til barnet. Ikke si barnets navn høyt ved irettesetting.
- Gå bort til barnet og snakk rolig til det.
- Tett samarbeid mellom hjem og barnehage.
- Jevnlige foreldresamtaler.
- Kontaktbok. Bevisst på målet med å dele episoder fra barnehagedagen. Unngå at foreldrene igjen irettesetter for episoder som allerede er håndtert i barnehagen.
- Overføringsmøter mellom barnehage og skole for å sikre en god overgang.

Fase 2: Henvisning til PPA med vedlagt dokumentasjon av egenledelse plan

- System- og individrettet; Henvisning med utgangspunkt i enkeltbarn. Midlertidig støtte for å finne gode strategier til å møte barnet og utfordringene på en hensiktsmessig måte.
- Systemveiledning; Ved generelle utfordringer på avdelingen. Hjelp personalet til å skape trygge rammer og god struktur for hele barnegruppen. Sakkyndig vurdering
- Barnet har behov for mer strukturert tilrettelegging og oppfølging over tid
- Henvisninger til PPA basert på enkeltbarn, skal alltid ha samtykke fra foreldre/ foresatte.

Fase 3: PPA gjør en sakkyndig vurdering av barnets behov

ALLMENN PEDAGOGISKE TILTAK FOR STYRKING AV EGENLEDELSE

Nyere kunnskap om egenledelse og hjerne – atferd – miljø perspektivet vil kunne gi ansatte bedre muligheter til å møte og observere barn i lek og aktiviteter, bidra til økt bevissthet om de læringsprosesser som foregår og de lærings og utviklingsmuligheter som foreligger for det enkelte barn.

LEKEN

Rolleleken er etter vår oppfatning spesielt godt egnet for utvikling av egenledelsesfunksjoner. Denne formen for samhandling innebærer unike muligheter, og er uten tvil den aller mest krevende egenledelsesaktiviteten for barn.

Hva skal til for å etablere et grunnlag for god lek?

- Barn må danne seg erfaringer fra eget levd liv, for å ha ett grunnlag for utfoldelse i rollelek.
- Ansatte må introdusere barna for spennende fenomener i omgivelsene som kan danne grunnlag for leketema, allerede på liten base
- Ansatte må legge til rette for turer og aktiviteter som skaper mening. Felles opplevelser styrker samholdet og gir felles referanser i rolleleken.
- Leken foregår stort sett i smågrupper basert på interesser, trygghet og utviklingsnivå.
- *Barnas lekelandskap og lekerekvisitter er hele tiden i forandring for å inspirere til lek.*
- Rikelig med lekemateriell er tilgjengelig for barna på både liten og stor base.

Hvordan jobber vi konkret med rolleleken?

- Tema: Observere/etablere leketemaer
- Deltakere: Hvem er med/Hvem er ikke med? Hvem er de som ikke er med?
- Varighet: Leken tar den tiden den tar, og fortsetter gjerne en annen gang. Dette utfordrer barnehagens rutiner og dagsrytme
- Rekvisitter: Nødvendig utstyr lages eller hentes inn
- Lekegrupper: Systematiske lekegrupper satt i månedsplan innad i personalet
- Evaluering/refleksjon: Ansatte evaluerer leken gjennom jevnlig gruppemøter

EGENLEDELSE

Personalets rolle i leken:

Tilstedeværelse er en av våre verdier og dette gjelder også i leken, både inne og ute. Med fornuft er vi nødt til å justere oss inn og ut av leken. Vi tilpasser vår rolle i leken basert på barnas behov og gjennom ulike strategier.

Blant disse er:

- lekeleder
- lekekamerat
- lekeavslutter
- veiviser for barn i lek
- igangsetter av lek
- tilrettelegger av leken
- tilrettelegger for enkeltbarn
- hjelper enkelte barn med å knekke lekekoden

Lek og egenledelse er, sammen med relasjonskompetansen, det pedagogiske fundamentet i Sommerly. Det betyr at de ansatte evner å by på oss selv og har eventyrlyst i møte med barna og omgivelsene. De skal sørge for god kommunikasjon med barna gjennom å stille åpne spørsmål og gi rom for den gode samtalen når som helst, hvor som helst. Ansatte innehar stor grad av lekekompetanse da vi vet hvor viktig leken er for en meningsfull barndom, utvikling av vennskap og språk.